

På vej mod fritidspædagogikkens genfødsel?

- kreative eksperimenter og forpligtende fællesskaber som fritidspædagogiske drivkræfter

Skrammellegepladsen – et af reformpædagogikkens eventyrlandskaber

- 15.august 1943 åbner verdens første Skrammellegeplads i Emdrup
- Bemandet af den legendariske John "Jonas" Bertelsen (1917 – 1978) på det tidspunkt Danmarks eneste mandlige pædagog!

Velkommen til mulighedernes land!

”Da jeg drejede nøglen om i låsen, smækkede porten op med et brag på grund af presset fra de omkring hundrede børn, som ønskede at tage græsmarken og alle dens herligheder i besiddelse – der var tryk på fra starten, og det beskedne antal mursten, brædder og skrammel forsvandt som dug for solen og blev i løbet af nogle få timer omsat til huler og hytter. Lyden af hammerslag, skærende save, rumlende trillebøre og skingre barnestemmer forenedes til en symfoni, hvor solisterne afløste hinanden som dominanter i spillet på baggrund af det samlede orkesters intense musiceren. Rygterne om at mulighedernes land var åbnet gik som en løbeild over hele kvarteret, og i løbet af den første dag kunne jeg notere et besøg på små tusinde børn”.

(John ”Jonas” Bertelsen)

Historiske værdier i fritidspædagogikken

- vi bliver til for hinanden gennem det vi gør sammen

- Alle børn og unge er unikke og har forskellige ressourcer og talenter
- Alle børn og unge har noget særligt at bidrage med til fællesskabet
- Alle børn og unge har holdninger og meninger som er vigtige og betydningsfulde

Forpligtende fællesskaber – en bundgangspæl i det fritidspædagogiske dannelsesprojekt!

Midt i det hvide vinterlandskab under den flammende røde eftermiddagshimmel får jeg øje på bålpladsen længst nede bagerst på fritidsinstitutionens naturgrund. Da jeg kommer tættere på kan jeg skimte en lille flok skikkelser, der sidder tæt sammen på træstammer rundt om bålet. En stor gråskægget mand i en møgbeskidt blå flyverdragt raver op over gruppen af børn i forskellige aldre. Han er i gang med at fordele nogle tykke kartoffelskiver udover en kæmpe bradepande. Et par af de større drenge strør salt udover kartoflerne efterhånden som de lander i bradepanden. "Er det nok nu Jørgen?" spørger en af dem. Jørgen trækker på skuldrene. "Hvad tænker du selv, Valdemar?". Drengen tøver lidt. Så smider han en ordentlig håndfuld salt mere på kartoflerne. Omkring dem afbrydes den dæmpede småsnak indimellem af højlydte grin, mens børnene snitter snobrødspinde og hjælper til med at skrælle kartofler. Et par af børnene sidder helt musestille og kigger ind i flammerne i eftertænksom tavshed. Den gråskæggede kæmpe lægger hånden på skulderen af en pige. "Gider du flække noget mere brænde Mille? Han rækker pigen en økse og peger over på huggeblokken. Øksen ser både ud til at være tung og skarp. Men jeg kan se, at det ikke er første gang Mille har prøvet tjansen som brændekløver.

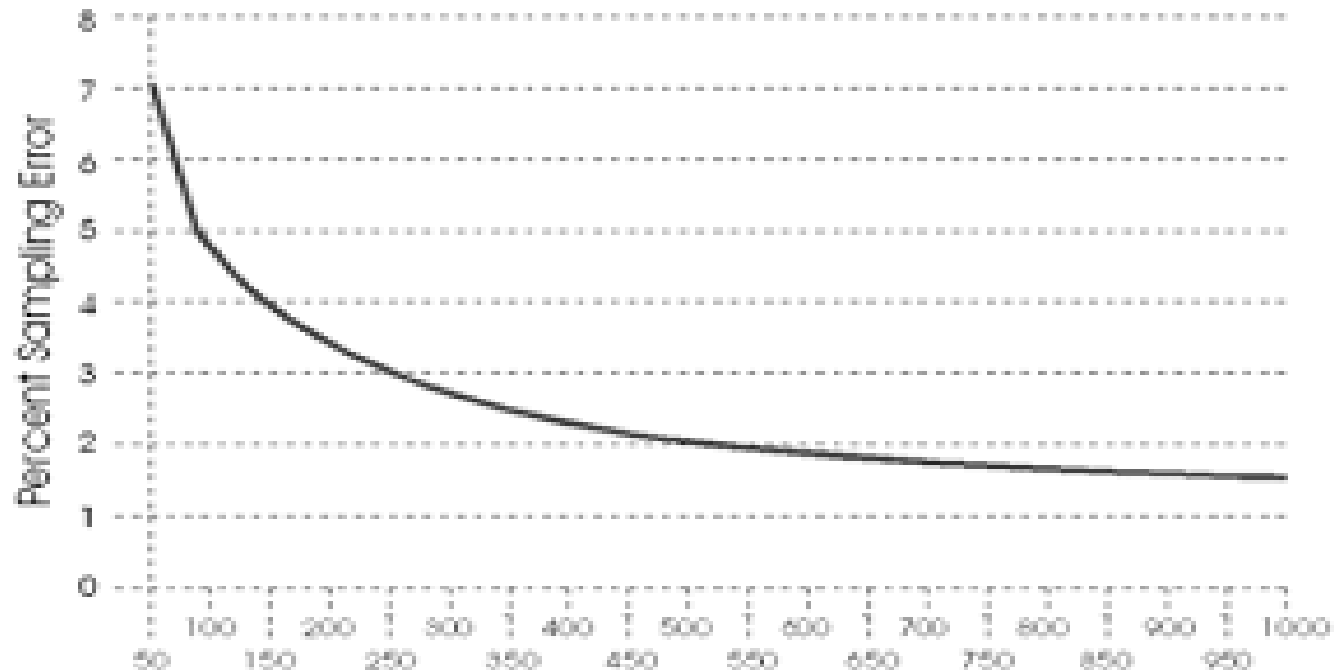
Konkurrencestaten, Læringsparadigmet og den uddannelsespolitiske mobilisering af dagtilbuds og fritidspædagogikken i 00'erne

- *Fra OECD's omdiskuterede PISA ranglister til kommunernes pejlemærker for pædagogisk kvalitet underlægges pædagogikken i 00'erne tiltagende krav om transparens, målstyring og standardisering.*
(Falk Hansen & Rose, 2018)
- De skiftende pædagogiske institutioner i det moderne børne- og ungeliv bliver integreret i en sammenhængende indsats for at skabe grobund for fremtidens vækstøkonomi fra vuggestuen til den videregående uddannelse.....

Pædagogiske konsekvenser?

Fritidspædagogikken bliver klemt under en skole- og uddannelsespolitisk dagsorden der:

- Definerer pædagogisk kvalitet som et output vi kan måle og teste kvantitativt

Fritidspædagogisk professionsfaglighed mellem teoretisk nysgerrighed og praktisk handlekraft

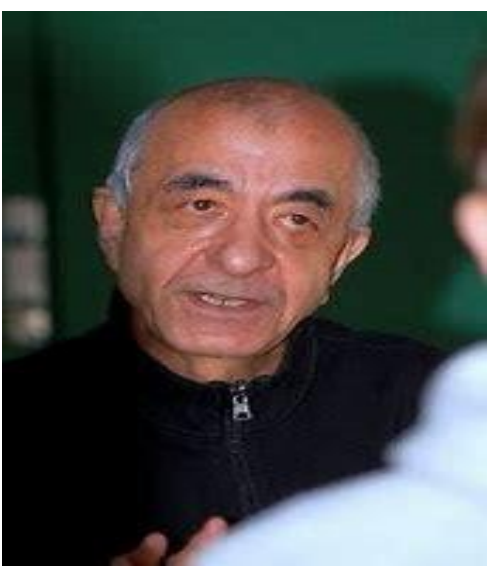

Om at sætte ord på den ordsløse magi!

Præstationssamfundets skyggesider

”Mange børn og unge retter nådesløst kritiske blikke mod sig selv, kæmper med selvværdet, tvivler på egne evner, føler sig isolerede, anderledes, udenfor”.

Det senmoderne ungdomsliv som selvreferentielt formbarhedsprojekt

- *Nutidens individer synes at være knyttet meget stærkt til deres egne verdener. Det kan vise sig at blive et problem for de unge. For selvdannelse skal ikke fikseres på eller i den egne verden. At kunne se bort fra sig selv er en vigtig evne.*

(Ziehe,2004)

Fritidspædagogik som intentionel og improvisatorisk decentreringskunst

- For at "blive sig selv" sammen med andre må man være i stand til at række udover sig selv og turde møde verden og de andre åbent og nysgerrigt.....

Gangsta's eller bolsjekogere?

Ahmed og Dennis cirkler omkring et af de store fællesborde, hvor en voksen er i gang sammen med at lave bolsjer sammen med en flok ivrige børn. Midt mellem virvaret af farvestrålende bolsjemasse, væltede decilitermål, pebermynteolie og skyer af salmiakpulver arbejdes der intensivt med det fælles projekt. Den voksne spørger flere gange de to drenge om de vil være med, men selvom de kaster nysgerrige blikke efter aktiviteterne ovre i bolsjekogeriet og holder sig tæt i nærheden afviser Ahmed og Dennis kategorisk invitationen. De griner indforstået til hinanden. *"Ægte Gangstas laver ikke bolsjer"* Siger Dennis og kaster håndtegn. *"Det kommer sgu an på, hvor meget heksepulver der kommer i"* insisterer pædagogen og kaster håndtegn tilbage. Drengene griner. Lidt efter får jeg øje på deres sorte kasketter inde mellem de andre børn. Ahmed har fundet frugtfarven, han arbejder i det lyse farvespektrum og koncentrerer sig, mens pædagogen viser ham blandingsforholdet til kirsebærbolsjer. Dennis står ved siden af. Hans bolsjer er knaldsorte og han kalder dem "Ghetto Pimps".

Nysgerrige mellem menneskelige møder om det vi kan skabe sammen i kraft af vores forskellighed

- *Det er i sine invitationer til selvoverskridende fordybelse og forpligtende møder med de andre, at fritidspædagogikken har noget helt særligt at tilbyde børn og unge.*

(Falk Hansen, 2023)

De legende, kreative og skabende fællesskabers værdi i et senmorderne børne- og ungdomsliv?

Når fritidspædagogen åbner dørene til et værksted fuld af sammende symaskiner og tekstiler i alle regnbuens farver eller inviterer en flok eventyrlystne orker og elverkrigere på opdagelsesrejser i et magisk rollespilsunivers, er der meget mere på spil end hygge og rekreative aktiviteter.

(Falk Hansen, 2021)

På feltbesøg hos en fritidspædagogisk fantasilegemester

- Når en kriger og en troldmand mødes i demokratisk samtale!

Væggen i den mørke gang, som fører ud i rollespilsværkstedet er dekoreret med rækker af drabelige tohåndssværd og kasteøkser i skumgummi. Jeg passerer forbi en vakkelvorn reol fuld af miniature figurer af orker, drager og små borgruiner. Jeg kan høre lyden af dæmpede stemmer og får snart øje på en flok børn som sidder omkring et ovalt træbord sammen med pædagogen Lars. Stemningen er intens, men der er helt stille. Alle har øjnene rettet mod Lars, som slår et slag med nogle terninger som han holder skjult bag en lille pap skærm. "Kom nu" hvisker Nikolaj (Scarface Barbarian) nervøst til sin sidekammerat Søren (The Ultimate Master of Magic). Lars retter sig op i stolen og kigger rundt på drengene. "I er omringet af fjender på alle sider og flasken med usynlighedseliksir er næsten tom. Hvad gør I? spørger han. "Vi kæmper" hvæser Nicolaj og knytter næven. "Nej, hvad snakker du om. Vi kan ikke nakke dem alle sammen, så er vi færdige" svarer Søren og rynker panden. Lars markerer alle rollespils-figurenes placering på spillepladen mens diskussionen fortsætter. "Har i glemt brønden?" spørger han så og peger på et punkt midt på pladen. Drengene er begejstrede. "Brønden, selvfølgelig, vi kravler ned i brønden og slipper væk" råber Nikolaj "Hvad vil I gøre med Ardor, han er jo såret?". Søren kigger på Nikolaj. "Du bærer ham. Jeg laver en lysbesværgelse så I kan se hvor I træder". Lars kigger rundt på drengene. "Ok, I har en plan. Er alle med på den?". Drengene nikker lettede og uddeler High fives til hinanden. Så hamrer Lars pludselig i bordet så terninger og spilleplade hopper og danser. "I hører en høj lyd af træ, der splintres og ser at fjenderne bryder gennem døren til jeres skjulested". Drengene må handle hurtigt og eventyret fortsætter. Observatøren skynder sig ind i "Krea", der er mere fredeligt.

Velkommen i klubben!

- *Om fritidspædagogiske Indslusningsritualer og deres betydning*

- På dannelsesrejse fra huleboer til pool aficionado - **fleksible vægtskruer** og **integrerede forlængersystemer**

Fritidspædagogen som social brobygger i legens kreative fællesskaber

Børns projekt i legen er IKKE højnelsen af den demokratiske dannelse, meeeeen, for at lege sammen skal man kunne:

- Have ideer og formidle dem
- Forhandle og enes
- Følge fælles spilleregler
- Være fleksibel og lytte
- Opgive kontrol og selv kunne tage kontrol
- Vente og give plads til andre
- Tage hensyn og dele
- Koncentrere sig og følge en fælles plan
(Ditte Winther-Lindqvist)

Legen er omdrejningspunktet i børns sociale verden med hinanden

Det er i legen man får en grundlæggende oplevelse af sig selv som værdifuld deltager i et fællesskab med andre...eller måske det modsatte...essentielle spørgsmål - hvem har betydning for mig...og hvem har jeg betydning for?

Legen er IKKE bare noget børn leger!

”Det kan være skuffende, skræmmende, kedeligt og knusende at lege sammen med andre. Sådan er det, fordi legen med de andre er en social aktivitet mellem mennesker, der har ønsker og forventninger i forhold til hinanden der kan indfries eller kuldsejle. Legen er derfor ikke bare noget børnene leger, for de sætter deres stærke og oprigtige ønsker og forventninger til hinanden på spil, når de leger sammen.”

(Winther-Lindqvist, 2006:13)

Deltagelsesbarrierer og udsatte positioner i legen

Feltnoter fra observation af Samsons institutionelle hverdagsliv

Samson kaster en pude efter Sofie ovre i hyggebogen og griner. Sanne (voksen) beder Samson om at stoppe. Samson løber ud i garderoben, han kommer til at vælte et magnettårn på vejen. De to børn, der bygger bliver vrede og skælder ham ud. Samson råber at de er dumme. Sanne beder de to andre børn dæmpe sig og tale med små stemmer. Hun skælder Samson ud og siger at han skal stoppe med at ødelægge de andres lege. Samson løber videre ud i garderoben. Sanne følger ham derud og siger at han skal slappe af og finde noget at lege med eller gå udenfor på legepladsen. Samson sætter sig ned og piller ved nogle madkasser der er efterladt i garderoben. En anden dreng kommer forbi. Samson og drengen begynder at kæmpe. De løber ind i fællesrummet efter hinanden mens de griner. Sanne råber oppe fra bordet at drengene skal stoppe.

Fra uønsket fredsforstyrrer til modig røgdykker

Samson løber rundt om legehuset og banker løs på det med en skovl. Inde i legehuset råber tre andre børn at han skal stoppe. Samson råber at han er politi og bestemmer over de andre børn. Susanne pædagog kommer til. Hun har en yngre dreng Hjalte i hånden. De har brug for en stærk brandbekæmper forklarer Susanne. Hun sætter sig ned foran Samson der skal til at løbe væk. "Vi skal ned at slukke en ildebrand nede ved klatrestativet". Hun peger på sit eget hoved og på Hjaltes hvor en sort plastic brandhjelm balancerer. "først skal vi over at hente vand og brandslanger men de er alt for tunge. "Jeg er meget stærk" siger Samson. Det synes Susanne er utrolig heldigt for så kan Samson jo bære brandslangerne. Men hvem skal køre brandbilen?" spørger Samson nu interesseret. Det gør Hjalte, forklarer Susanne. Men de har faktisk også brug for en røgdykker". Da Samson får forklaret hvad en røgdykker er vil han gerne have rollen. "Kom Hjalte du kører, Susanne slukker ilden og jeg redder alle sammen" råber Samson. Så gasser Hjalte op og drengene kører afsted mens Susanne løber ved siden af og laver sirenellyde. Flere børn kommer til. Mange vil gerne være med og vide hvad der foregår. "Vi er brandbekæmperne råber Samson, og jeg er røgdykker". Susanne henter vand mens en større flok børn hjælper med at slukke ilden. Der opstår en mindre konflikt da Susanne har hentet en stor spand vand. Samson vil ikke have at de andre børn tager vandet, det er kun ham og Hjalte, der er rigtige brandfolk. Susanne foreslår at røgdykkeren kravler ind i huset for at se om der er nogen der skal reddes. Samson træder modigt frem og kommer lidt efter til syne i toppen af klatrestativet. Han viser ivrigt de andre børn hvor de skal pøse vand på for at slukke ilden. "Hov der er gået ild i et andet hus" råber han pludseligt oppe fra sin udkigspost. Susanne sætter sirenen i gang og alle brandfolkene løber afsted mod den nye ildebrand. "Vent Hjalte" råber Samson. "Røgdykkeren skal med, vi kører begge to sammen." Hjalte holder motoren klar til røgdykkeren er på plads. Så går det over stok og sten efter de andre.

Ivy Schousboes legeteori – *Fantasilegens virkeligheds*

Den fritidspædagogiske legekulturs vigtigste pejlemærker

- vi bliver til for hinanden gennem det vi gør sammen

- Alle børn og unge er unikke og har forskellige ressourcer og talenter
- Alle børn og unge har noget særligt at bidrage med til fællesskabet
- Alle børn og unge har holdninger og meninger som er vigtige og betydningsfulde

